

Over religies en subsidiëring: hoe zwaar of licht wegen de argumenten?

(niet-gepubliceerde column Knack) april 2017

Hoe iemand van het referendum in Turkije de sprong kan maken tot een pleidooi voor de afschaffing van subsidies voor alle religies in België: je moet al van goede komaf zijn om dit uitgelegd te krijgen. Maar in België kan dat, natuurlijk. Gwendolyn Rutten (Open VLD) lanceerde dit pleidooi vorige week. En hoewel ze expliciet erbij zei dat ze de islam niet viseert, de aanleiding was voor iedereen duidelijk: de erkenning en subsidiëring van de Turkse moskee in Beringen staat ter discussie. Waarom dan maar niet ineens alle religies aanpakken en ook de kerken? Vreemd hoe het een aan het ander gelinkt wordt, en ook vreemd welke argumenten hierbij gebruikt worden!

Het probleem met de genoemde Turkse moskee is namelijk niet religieus maar politiek: ze zou als een soort 'inlichtingendienst' gebruikt worden tegen politieke tegenstanders. Dat dit misbruik is, is duidelijk, en dat de staatsveiligheid dit onderzoekt en aanpakt, is niet meer dan normaal. Maar wat heeft dat met de islam als religie te maken? Niets. En met de andere, christelijke religies in dit land die dan maar over één kam geschoren worden als 'gevaarlijk'? Nog minder dan niets. Maar omdat het niet politiek correct is om de islam te viseren of stigmatiseren, is het 'veiliger' om dan maar op iedereen zonder onderscheid te schieten. Alle 'leerlingen in de klas' worden dus van tevoren gestraft voor 'één stouterik' waarvan nog bewezen moet worden dat hij iets fout gedaan heeft! Het is duidelijk dat hier iets anders achter zit.

Rutten gebruikt dan als argument om dit te staven 'de scheiding van Kerk en staat'. Maar wat is het probleem? Deze is al een feit sinds Napoleon, al 200 jaar, en niemand die vraagt om deze af te schaffen! Deze scheiding van Kerk en staat had indertijd tot doel een soort zakelijke boedelscheiding te creëren tussen twee instituten die in elkaars haren vlogen; de bedoeling was nooit om de hele maatschappij en cultuur religie-vrij te maken, zoals sommigen vandaag denken. Dat de Kerk in de middeleeuwen graag een monopolie wou over alle aspecten van de samenleving, klopt; maar is die tijd intussen niet al eeuwenlang voorbij? Waarom willen sommigen dan nog altijd de Kerk als de grote vijand en bedreiging afschilderen? Er zijn vandaag veel groter bedreigingen voor de staat dan de Kerk! De vermenging van financiële belangen met politiek is een véél ernstiger gevaar voor de democratie. Waarom schrijven we dan 'de scheiding van economie en staat' niet in de grondwet? Of 'de scheiding van media en politiek'?

Religie hoeft niet gesubsidieerd te worden, gaat Rutten verder, 'want dat is niet de corebusiness van een overheid'. Tja, dat laatste klopt natuurlijk wel. Maar is cultuur en onderwijs dat dan wel? Zullen we dan ook maar de kraan dichtdraaien voor theater en dans, muziekscholen en kunstacademies, orkesten en schouwburgen? En waarom worden dan sport en amusement, wetenschapsonderzoek en gezondheidszorg, openbaar vervoer en natuurbeheer gesubsidieerd? Eigenlijk het hele verenigingsleven, jeugdbewegingen en kampen, festivals en folklore, straatfeesten en carnavalsvieringen, seniorenwerking en hobbyclubs, studiereizen, gevelverfraaiing en straatversiering... het is een héél lange lijst van dingen die de overheid financieel aanmoedigt – zelfs 'kindjes kopen'! Politiek houdt zich quasi met álles bezig – dat zou mevr. Rutten als de beste moeten weten – zelfs met uw en mijn kledij, ja, zelfs met uw en mijn overtuigingen (denk aan racisme, negationisme, hate speech)... Als politiek ergens geld in investeert, is dat een teken dat ze dit belangrijk en zinvol vindt, een bijdrage aan een betere maatschappij en aan het welzijn van de burgers. Klassieke muziek wordt gesubsidieerd hoewel maar een klein percentage van de bevolking hiervan houdt; waarom dan subsidies voor religie afschaffen als 60-70% in dit land zichzelf christelijk-gelovig noemt en dit dus belangrijk vindt? Het spirituele welzijn van de mensen is trouwens het beste antigif voor leegte en zinloosheid, voor cynisme en nihilisme.

Het is al langer bekend: een kleine groep in onze samenleving zou liefst alle religie zien uitsterven en verdwijnen. Hun frustratie is dat het maar niet gebeurt. Richard Dawkins, die bekend staat als de meest fervente atheïst in de VS, geeft echter zelf toe: 'Ik heb gemengde gevoelens tegenover de achteruitgang van het christendom, voorzover het christendom een bolwerk kan zijn tegen iets veel ergers'. Iets afbreken is gemakkelijk, maar wat komt in de plaats? Kan je je als maatschappij veroorloven om los en vrij te experimenteren met de existentiële behoeften van de mens aan zingeving en levensvervulling? Of stel je eens voor dat de overheid morgen zou beslissen om de subsidies aan alle geestelijke gezondheidszorg (psychologische hulpverlening) af te schaffen? Heeft iemand een idee wat daarvan op termijn de maatschappelijke prijs zou zijn?

Gwendolyn Rutten lanceerde enkele dagen later een tweede, gelijkaardig pleidooi, om de traditionele godsdienstles op school af te schaffen, met als argument: 'Jongeren moeten kennis kunnen maken met verschillende godsdiensten en theorieën'. Heeft zij zich dan nooit eens geïnformeerd dat dit al gebeurt binnen deze lessen? Dat, via het project van de 'interlevensbeschouwelijke competenties', de verschillende godsdiensten en zedenleer op school elkaar ontmoeten, bevragen en elkaars visie leren kennen? Wat is dan het punt? Of heeft ze weer één van deze religies in haar achterhoofd zonder dat ze de naam durft noemen?

Het is niet dat de subsidiëring van religie onbespreekbaar en onveranderlijk moet zijn, maar als het in deze context en negatieve sfeer moet gebeuren, is dat al van bij het begin een slechte start. Er zijn wel degelijk alternatieve systemen denkbaar hoe godsdiensten en kerken aan hun financiën kunnen komen: in Duitsland wordt direct aan de bron bepaald hoeveel de religies krijgen: de belastingbetaler geeft aan bij welke religie/kerk/levensbeschouwing hij hoort, en deze 'Kirchensteuer' wordt direct naar de betrokken eredienst doorgestort. En in de VS zijn giften aan kerken en religieuze organisaties belastingaftrekbaar, en de kerken bloeien er meer dan in Europa. Toch is het een risico om een systeem dat bij ons al eeuwenlang werkt, plots af te schaffen en een 'copy paste' te doen van een buitenlands systeem. Het is ieders democratische recht om zulk pleidooi te lanceren, alleen jammer (1) dat er zulke goedkope en weinig relevante argumenten gebruikt worden, (2) dat enkele mistoestanden bij één religie misbruikt worden om ze allemaal te slaan, en (3) dat er geen positief – bétér - alternatief voorgesteld wordt. Het lijkt me nog erg vroeg voor verkiezingskoorts, maar voor profileringsdrang blijktbaar nooit.

Ignace Demaerel